

УДК 373.3.091.3:371.13

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-1-48>

Інна КОНОВАЛЬЧУК,

orcid.org/0000-0002-9391-3786

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови

Житомирського державного університету імені Івана Франка

(Житомир, Україна) inna.konovalchuk@ukr.net

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТІВ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З БАТЬКАМИ

Статтю присвячено проблемі формування компетентності педагогічного партнерства вчителя початкових класів у контексті вирішення конфліктів між дітьми та їхніми батьками. Проаналізовано сутність та значення компетентності педагогічного партнерства для ефективної взаємодії вчителя в ситуаціях конфлікту чи непорозуміння між дитиною та її батьками. Компетентність педагогічного партнерства визначено як інтегровану професійну здатність, що формується на основі гуманістичних цінностей, принципів, знань, технологій, досвіду та забезпечує ефективну взаємодію між учителем, учнями та батьками на засадах довіри, діалогу й спільної відповідальності. Технологію партнерства охарактеризовано як цілісну систему методичних підходів, форм, методів і прийомів, що забезпечують практичну реалізацію партнерської взаємодії між учителем, учнями та батьками. Виокремлено принципи та педагогічні умови реалізації технології партнерства в освітньому процесі. Представлено структуру досліджуваної компетентності, що включає ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-комунікативний та рефлексивно-аналітичний компоненти, та виокремлено критерії та показники її сформованості.

Діагностовано рівень сформованості досліджуваної компетентності на основі результатів анкетування та самооцінки вчителів початкових класів. Виявлено, невідповідність між ціннісними установками педагогів і рівнем сформованості відповідних знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного посередництва в конфліктних ситуаціях між дітьми та батьками. В цілому це характеризує недостатній рівень сформованості компетентності педагогічного партнерства вчителів початкових класів у вирішенні конфліктів між дітьми та їх батьками. Зафіксовано запит учителів на методичну підтримку, зокрема на тренінги, практичні заняття та доступ до науково-методичних матеріалів. Окреслено перспективи розроблення відповідних програм підвищення їх кваліфікації.

Ключові слова: педагогіка партнерства, компетентність, компетентність педагогічного партнерства, технологія партнерства, принципи педагогіки партнерства, конфлікт між дитиною та батьками.

Inna KONOVALCHUK,

orcid.org/0000-0002-9391-3786

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Primary Education and Culture

of the Professional Language

Zhytomyr Ivan Franko State University

(Zhytomyr, Ukraine) inna.konovalchuk@ukr.net

PEDAGOGICAL PARTNERSHIP COMPETENCE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN RESOLVING CONFLICTS BETWEEN YOUNG SCHOOL-AGE CHILDREN AND THEIR PARENTS

The article addresses the issue of developing pedagogical partnership competence in primary school teachers within the context of resolving conflicts between children and their parents. It explores the essence and significance of this competence for effective teacher engagement in situations of conflict or misunderstanding between a child and their parents. Pedagogical partnership competence is defined as an integrated professional capacity grounded in humanistic values, principles, knowledge, technologies, and experience, enabling constructive interaction among teachers, students, and parents based on trust, dialogue, and shared responsibility. The concept of partnership technology is presented as a coherent system of methodological approaches, forms, methods, and techniques that facilitate the practical implementation of partnership-based collaboration. The article identifies key principles and pedagogical conditions for applying this technology in the educational process. It also outlines the structure of the competence under study, which includes value-motivational, cognitive, activity-communicative, and reflexive-analytical components, along with criteria and indicators for assessing its development.

The level of formation of the studied competence was assessed based on the results of questionnaires and self-evaluations conducted among primary school teachers. The findings revealed a discrepancy between teachers' value orientations and the degree of development of the relevant knowledge, skills, and abilities required for effective mediation in conflict situations involving children and their parents. This indicates an overall insufficient level of pedagogical partnership competence among primary school teachers in addressing such conflicts. The study recorded a clear demand for methodological support, particularly in the form of training sessions, practical workshops, and access to scientific and methodological resources. The article outlines prospects for the development of targeted professional development programs aimed at enhancing this competence.

Key words: *pedagogy of partnership, competence, pedagogical partnership competence, partnership technology, principles of partnership pedagogy, conflict between child and parents.*

Постановка проблеми. Освітнє середовище є простором взаємодії, де щодня поєднуються інтереси трьох груп – учнів, учителів та їхніх родин. Основною технологією роботи педагогів у налагодженні міжособистісної взаємодії з дітьми та батьками, школи та сім'ї за Концепцією Нової української школи є педагогічне партнерство.

Ухвалення державних документів, зокрема Закону України «Про освіту», Концепції «Нова українська школа», професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», актуалізує питання формування фахових компетентностей учителів початкових класів, а саме їх здатності надавати допомогу, рекомендації батькам, налагоджувати ефективну комунікацію з ними, забезпечувати педагогічний супровід виховання дитини в родині. У Професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» представлено перелік та опис загальних і професійних компетентностей учителя. Компетентність педагогічного партнерства передбачає здатність учителя до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства, співпрацю в команді для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами (Професійний стандарт, 2020). Упровадження педагогіки партнерства забезпечує умови для професійного зростання вчителя та інноваційної діяльності, водночас створюючи простір довіри та взаєморозуміння, де учасники освітнього процесу можуть краще розуміти одне одного, долаючи конфлікти через діалог і підтримку.

Аналіз досліджень. Аналіз публікацій з окресленої проблематики дозволяє виокремити ключові підходи до розуміння сутності педагогіки партнерства та відповідної професійної компетентності вчителя. З огляду на зростаючу роль партнерської взаємодії в освіті, особливої уваги заслуговують наукові розвідки І. Бега, Н. Бібік, О. Коханової, Г. Назаренко та ін., що розкривають теоретичні основи та практичні аспекти

педагогіки партнерства. Питання формування професійної компетентності вчителя стало предметом ґрунтовних наукових досліджень, зокрема О. Акімової, Н. Бібік, О. Вознюка, О. Волошиної, В. Галузяка, С. Гончаренка, О. Дубасенюк І. Зязюна, І. Коновальчука, О. Пометун І. Прокopenка, І. Холковської. У їхніх працях розкрито сутність поняття «компетентність», особливості реалізації компетентнісного підходу в підготовці фахівців та його впровадження в освітній процес. Окремі аспекти розвитку компетентності педагогічного партнерства висвітлено в наукових публікаціях І. Андрощук, В. Ворожбіт-Горбатюк, М. Гузика, О. Савченко та інших дослідників. Ними розкрито сутність партнерської взаємодії як складової професійної компетентності вчителя, окреслено її структурні компоненти та умови формування. Практичний досвід упровадження педагогіки партнерства в освітній процес сучасної школи представлено у публікаціях Г. Аксьонової, О. Бондар, О. Сесик, а також у методичних розробках, створених відповідно до Концепції Нової української школи.

Метою статті є аналіз сутності, структури та змісту компетентності педагогічного партнерства вчителя початкових класів у вирішенні конфліктів між дітьми молодшого шкільного віку та їхніми батьками, виокремлення відповідних критеріїв і показників діагностики рівня її сформованості.

Виклад основного матеріалу. Педагогіка партнерства є ключовим концептом сучасної освіти, що визначає характер взаємодії між учителем, учнями, батьками та іншими учасниками освітнього процесу. У наукових дослідженнях вона розглядається як гуманістично орієнтована система взаємин, що ґрунтується на принципах довіри, діалогу, рівноправності та спільної відповідальності. У цьому контексті педагогіка партнерства постає не лише як ключовий компонент моделі Нової української школи, а й як ціннісна платформа, що формує характер освітнього середовища. Її впровадження передбачає відхід від авторитарної системи відносин на користь взаємодії, заснованої на довірі, відкритому діалозі, взаємній

відповідальності та визнанні унікальності кожного учасника освітнього процесу. Саме в такому середовищі формується компетентність педагогічного партнерства, як інтегрованої професійної якості вчителя, що забезпечує ефективну співпрацю з родиною та сприяє гармонійному розвитку дитини (Концепція Нової української школи, 2016). Цілісне тлумачення поняття педагогіки партнерства запропонувала Н. Бібік, яка визначає її як чітко структуровану систему взаємин між усіма учасниками освітнього процесу – учнями, батьками, вчителями. Основою цієї взаємодії є принцип добровільності, повага, рівноправність, дотримання визначених норм і врахування ціннісних орієнтирів кожної зі сторін. Така взаємодія передбачає активне включення всіх учасників у реалізацію спільних завдань і готовність нести відповідальність за їх результати (Бібік, 2017: 16).

У контексті педагогіки партнерства набуває значимості необхідність наукового дискурсу поняття «компетентність» як професійної характеристики особистості вчителя, здатного до виконання функцій ефективної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу. Для обґрунтування сутності, структури та критеріїв діагностики компетентності педагогічного партнерства учителя початкових класів доцільно проаналізувати її нормативне, концептуальне та професійне наповнення.

У Законі України «Про освіту» поняття «компетентність» розкривається як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (Про освіту, 2017). У Державному стандарті початкової загальної освіти компетентність розглядається як набути в процесі навчання інтегрована здатність особистості, що поєднує знання, досвід, цінності та ставлення, які можуть цілісно реалізовуватися на практиці (Державний стандарт, 2018).

У педагогічній літературі професійна компетентність визначається як сукупність знань, умінь, здатність до аналізу, передбачення наслідків професійної діяльності та ефективного використання інформації (Професійна освіта, 2000). У цьому визначенні акцент робиться на практичній складовій компетентності, як здатності діяти ефективно в професійних ситуаціях. На думку Т. Ціпан, розвиток професійної компетентності перебуває у руках самого педагога, оскільки саме він усвідомлено регулює стандарти своєї поведінки на основі набутого педагогічного досвіду (Ціпан, 2016: 179). Такий підхід підкреслює важливість внутрішньої

мотивації вчителя до саморозвитку та рефлексії як чинників професійного зростання. У контексті сучасних наукових поглядів професійна компетентність розглядається як складна, багатоаспектна категорія, що дозволяє найбільш повно й всебічно характеризувати фахівця з боку його знань, умінь, професійного досвіду, рівня й динаміки розвитку його професійно значимих особистісних якостей (Коновальчук, 2014: 255).

Професійний стандарт учителя закладу загальної середньої освіти конкретизує перелік загальних і професійних компетентностей педагогічного працівника. Зокрема, педагогічне партнерство віднесено до групи В професійних компетентностей, а його змістовим підґрунтям є загальна компетентність 3К.02 «Соціальна компетентність», яка передбачає рівноправну міжособистісну взаємодію, добровільне прийняття зобов'язань і дотримання домовленостей. До групи компетентностей Б «Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу», входять психологічна, емоційно-етична та компетентність педагогічного партнерства. Ці компетентності виступають критеріями якості освітнього процесу й результативності педагогічної взаємодії. У цьому стандарті компетентність педагогічного партнерства трактується як здатність учителя залучати батьків до освітнього процесу, що передбачає відкриту комунікацію, взаємну відповідальність і спільне прийняття рішень (Професійний стандарт, 2024).

Компетентність педагогічного партнерства передбачає готовність і здібність учителя створювати ситуації успіху та забезпечувати системний прогрес здобувача освіти та розглядається як потужний ресурс якісної підготовки фахівців для сучасної школи (Ворожбіт-Горбатюк, 2021: 65). Вона дає змогу педагогу реалізувати особистісні та професійні цілі, створити сприятливі умови для соціалізації всіх учасників освітнього процесу. Її ціннісною основою виступає визнання людської гідності, рівності прав і повага до особистості як фундаментальних принципів партнерської взаємодії.

Таким чином, компетентність педагогічного партнерства – це інтегрована професійна здатність, що формується на основі гуманістичних цінностей, принципів, знань, технологій, досвіду та забезпечує ефективну взаємодію між учителем, учнями та батьками на засадах довіри, діалогу й спільної відповідальності. Її реалізація набуває особливої значущості саме в початковій школі, де формуються базові моделі поведінки та взаємин дитини з дорослими, а батьки відіграють провідну роль в цьому процесі. Тому компетентність педа-

гогічного партнерства вчителя початкових класів розглядається як здатність не лише будувати партнерські стосунки з батьками, а й ефективно діяти в ситуаціях конфлікту чи непорозуміння між дитиною та її батьками. Саме вчитель виступає посередником, організатором конструктивного діалогу та координатором взаємодії, сприяючи збереженню емоційного благополуччя дитини та гармонізації стосунків у родинному середовищі.

Ефективне формування та прояв компетентності педагогічного партнерства в освітньому процесі потребує не лише ціннісної орієнтації вчителя, а й володіння відповідними професійними інструментами. У цьому контексті важливу роль відіграє технологія партнерства – цілісна система методичних підходів, форм, методів і прийомів, що забезпечують практичну реалізацію партнерської взаємодії між учителем, учнями та батьками. Саме завдяки застосуванню технології партнерства вчитель початкових класів може створювати умови для відкритого діалогу, взаєморозуміння та спільного вирішення проблем, зокрема тих, що виникають у взаєминах між дітьми та їхніми батьками. Якщо компетентність педагогічного партнерства вчителя початкових класів визначається як інтегрована здатність до ефективної взаємодії з учнями та батьками, то технологія партнерства забезпечує конкретні способи практичної реалізації цієї здатності в педагогічній діяльності.

Високий рівень компетентності в реалізації технології партнерства вимагає від учителя початкових класів постійного упровадження інновацій у своїй професійній діяльності. Дослідник інноваційних процесів в освіті І. Коновальчук зазначає, що «функції технологічного підходу полягають у задачах концептуального проектування інноваційної діяльності, чіткого прогнозування цілей та гарантованого досягнення її результатів, визначення оптимального обсягу й послідовності дій та операцій, знаходження ефективних форм взаємодії суб'єктів нововведень, створення можливостей для зміни алгоритму дій, спрощення чи ускладнення операцій при зміні умов реалізації інновацій» (Коновальчук, 2018: 86).

Технологія партнерства, як і інші педагогічні технології, ґрунтується на низці принципів, що забезпечують ефективну та гуманістично орієнтовану взаємодію між учителем, учнями та батьками. Принцип поваги до особистості та доброзичливого ставлення, передбачає, що саме на основі ширих і відвертих стосунків між учителем, учнями та батьками вибудовується середовище довіри, у якому кожна дитина має змогу вірити у власні сили та розкривати свій потенціал. Прин-

цип довіри у взаєминах базується на впевненості в доброзичливості, доброчесності та щирості всіх учасників освітнього процесу. Він передбачає готовність відкрито взаємодіяти, чути, приймати та підтримувати одне одного в інтересах дитини та спільної справи. Принцип «діалог – взаємодія – взаємоповага» передбачає відкриту комунікацію як ключ до порозуміння, співпраці та узгодження цінностей між усіма учасниками освітнього процесу. Принцип розподіленого лідерства в технології партнерства мотивує усіх учасників освітнього процесу до активної участі в ухваленні рішень, ініціюванні змін і розподілі відповідальності. Такий підхід ґрунтується на усвідомленні власної ролі, повазі до думок інших і готовності до взаємозалежної співпраці. Принцип соціального партнерства в освіті передбачає рівноправну взаємодію, що базується на повазі, довірі та визнанні значущості внеску кожного учасника незалежно від ролі чи статусу задля досягнення позитивних змін. Застосування технології партнерства дає змогу вчителю не лише декларувати принципи партнерства, а й послідовно реалізовувати їх у щоденній педагогічній практиці – через організацію комунікації, створення безпечного середовища, залучення батьків до освітнього процесу, створення атмосфери взаєморозуміння та підтримки, а також врегулювання конфліктів, зокрема між дітьми та їхніми батьками.

Також ефективне використання технології партнерства передбачає дотримання певних педагогічних умов, які забезпечують реалізацію окреслених вище принципів. До таких умов належать: наявність відкритої комунікації між учасниками освітнього процесу, готовність до діалогу, рівноправне визнання ролі кожної сторони, педагогічна рефлексія, гнучкість у взаємодії та постійна підтримка взаємної довіри.

Нівелювання зазначених принципів і педагогічних умов часто призводить до втрати ефективності партнерства, породжує непорозуміння, конфлікти та емоційне виснаження учасників. Зокрема, ігнорування думки дитини, закритість до ініціатив батьків, авторитарний стиль управління з боку педагога – усе це руйнує довіру, знижує рівень залученості учасників до конструктивної взаємодії, спільного обговорення освітніх питань та ухвалення рішень, а відтак знижує якість партнерства в освітньому процесі.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дав змогу визначити структурні компоненти компетентності педагогічного партнерства вчителя у вирішенні конфліктів дітей молодшого шкільного віку з батьками:

- ціннісно-мотиваційний (усвідомлення значущості партнерства як основи демократичного освітнього процесу, внутрішня готовність до співпраці, взаємоповаги та розподіленого лідерства, повага до гідності кожного учасника освітнього процесу);

- когнітивний (знання й прийняття принципів педагогіки партнерства (діалогічність, довіра, добровільність, рівність), розуміння психологічних основ взаємодії з учнями, батьками, колегами, орієнтація в нормативно-правовому полі соціального партнерства);

- діяльнісно-комунікативний (уміння організовувати партнерську взаємодію в освітньому середовищі, застосувати методи фасилітації, медіації, ненасильницької комунікації, навички активного слухання, емпатійного реагування, адаптації стилю спілкування);

- рефлексивно-аналітичний (здатність до самоаналізу власної педагогічної позиції, оцінювання ефективності партнерської взаємодії, готовність до корекції власної діяльності на основі зворотного зв'язку).

На основі поданої структури виокремлено критерії та показники сформованості компетентності педагогічного партнерства вчителя початкових класів, що дають змогу зафіксувати її прояви в його професійній діяльності, зокрема в ситуаціях урегулювання конфліктів між дітьми молодшого шкільного віку та їхніми батьками. Ціннісно-мотиваційний критерій включає такі показники: професійно-особистісна орієнтація вчителя на гуманізацію освітнього середовища; позитивна взаємозалежність учасників педагогічної взаємодії (спільна мета, готовність об'єднувати ресурси та координувати зусилля для досягнення узгоджених результатів); відкритість та відсутність маніпуляцій за умови прозорості цілей усіх сторін; визнання права на автентичність і повага до гідності кожного учасника педагогічної взаємодії; усвідомлення індивідуальної та групової відповідальності; наявність внутрішньої та зовнішньої мотивації до спільної діяльності, добровільності у взаємодії. Змістово-орієнтаційний (когнітивний) критерій передбачає наявність у вчителя: знання нормативно-правових засад партнерства в освіті; орієнтування в основних принципах партнерської взаємодії та умов їх практичного застосування; усвідомлення ролі партнерства як чинника якості освітнього процесу; розуміння психолого-педагогічних механізмів міжособистісної взаємодії з учнями, батьками, колегами. Комунікативно-емоційний критерій передбачає: здатність учителя підтримувати та забезпечувати сприятливий пси-

хологічний клімат, атмосферу довіри та безпеки в освітньому середовищі; високий рівень розвитку соціальних умінь і комунікативних навичок, зокрема емпатійного слухання, відкритості до діалогу, толерантності; уміння задовольняти основні міжособистісні потреби в процесі спільної діяльності та спілкування, адаптувати стиль спілкування до ситуації, віку та потреб співрозмовника. Рефлексивно-оцінювальний критерій передбачає: здатність учителя до усвідомленого аналізу власної педагогічної позиції та поведінки в процесі взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу; здатність залучати учасників партнерства до спільної рефлексії та оцінювання його ефективності; здатність оцінювати вплив власних дій на якість партнерських стосунків; здатність співвідносити власну поведінку з реакціями, потребами та очікуваннями інших суб'єктів взаємодії, вносити зміни до власної діяльності на основі зворотного зв'язку; прагнення вдосконалювати власну професійну діяльність з урахуванням досвіду взаємодії та зворотного зв'язку.

Для виявлення рівня сформованості компетентності педагогічного партнерства вчителів початкових класів у вирішенні конфліктів між дітьми та їх батьками нами було проведено діагностичне дослідження. Вибірка становила 57 учителів початкових класів міста Житомира та Житомирської області.

З метою визначення розуміння вчителями принципів реалізації педагогіки партнерства у вирішенні конфліктів між дитиною та батьками нами було проведено анкетування «Педагогіка партнерства в контексті вирішення конфліктів діти – батьки: погляд учителя початкових класів». За результатами анкетування 72 % опитаних учителів початкових класів мають загальне уявлення про сутність партнерської взаємодії та визнають її значущість у подоланні непорозуміння між дитиною і батьками. Приблизно 65 % респондентів впевнено визначають принципи педагогіки партнерства, однак лише 38 % учителів продемонстрували чітке розуміння механізмів її реалізації в умовах конфліктної взаємодії, зокрема таких, як організація відкритого діалогу між учасниками конфлікту, уважне ставлення до їхнього емоційного стану, а також створення умов, за яких і дитина, і батьки можуть висловити свої думки та разом ухвалити спільне, узгоджене рішення. Найбільшу підтримку вчителів початкових класів (82 % позитивних відповідей) отримали твердження, що стосувалися необхідності поважати думку дитини, активно співпрацювати з батьками та відкрито обговорювати складні ситуації. Вод-

ночас найбільші труднощі викликали запитання, які пов'язані з використанням стратегій ненасильницької комунікації (27 %) та здатністю до само-рефлексії після конфліктної ситуації (34 %).

Ми також проаналізували рівень самооцінки володіння учителями початкової школи формами та методами педагогіки партнерства у вирішенні конфліктів між дитиною та її батьками. Аналіз результатів показав, що 66 % опитаних учителів високо оцінюють власні вміння застосовувати традиційні форми партнерської взаємодії, такі як: регулярне інформування батьків про успіхи дитини (усно або письмово), проведення індивідуальних бесід і консультацій у доброзичливій атмосфері, організацію батьківських зборів, тематичних зустрічей, днів відкритих дверей, спільних виховних заходів, а також використання щоденників зворотного зв'язку та інших засобів педагогічного спілкування тощо. Однак при переході до ситуацій конфлікту рівень упевненості вчителів істотно знижується. Лише 43 % респондентів вважають, що володіють ефективними методами комунікації у складних ситуаціях, а 32 % демонструють готовність застосовувати сучасні підходи до врегулювання конфліктів, зокрема: активне та емпатійне слухання, використання «Я-повідомлень», техніки конструктивного узгодження позицій між батьками та дитиною, рольові ігри, моделювання рішень, ведення діалогу на основі взаємоповаги, метод ненасильницького спілкування, а також практики відновного підходу (наприклад, коло порозуміння). Отримані результати свідчать про дисбаланс між загальним визнанням учителів початкових класів до принципів партнерства та обмеженими навичками їх практичного впровадження у конфліктній взаємодії між дітьми молодшого шкільного віку та батьками. Це вказує на недостатній рівень сформованості окремих компонентів компетентності педагогічного партнерства, що зумовлює потребу в їх систематичному вдосконаленні через навчання, тренінги та рефлексивну практику.

З урахуванням виявлених труднощів у застосуванні конкретних форм і методів партнерської взаємодії в конфліктних ситуаціях дітей з батьками нами було з'ясовано, яку саме підтримку вчителі початкових класів вважають для себе найбільш доцільною. Це дало змогу визначити як загальний рівень усвідомлення вчителями потреб у підвищенні кваліфікації, так і пріоритетні напрямки методичної допомоги, орієнтованої на розвиток практичних умінь і рефлексивних установок у контексті педагогіки партнерства. Проведене опитування показало, що більшість учителів

початкових класів (85,5 %) відчуває потребу в підвищенні рівня сформованості компетентності педагогічного партнерства для ефективного вирішення конфліктів між дітьми та батьками, 13,7 % респондентів не змогли визначити власну позицію з цього питання, а лише 0,8 % вважають подібну допомогу недоцільною. Учителі виявляють зацікавленість у методиках, що сприяють практичному формуванню досліджуваної компетентності, зокрема, в контексті конфліктної взаємодії між дитиною та батьками (56 %), у проведенні тренінгів для вчителів і батьків, присвячених проблемі конструктивної взаємодії в умовах конфлікту (33 %), а також у забезпеченні науково-методичними матеріалами, що висвітлюють принципи партнерства (11 %).

Результати проведеного діагностичного дослідження показали, що незважаючи на загальне визнання учителями початкових класів принципів педагогіки партнерства, часто їх практична реалізація в умовах конфліктної взаємодії між дитиною та батьками залишається фрагментарною і недостатньо усвідомленою. Виявлено дисбаланс між ціннісними установками педагогів і рівнем сформованості відповідних знань, умінь і рефлексивних навичок, необхідних для ефективного посередництва в конфліктних ситуаціях між дітьми та батьками, що в цілому характеризує недостатній рівень сформованості компетентності педагогічного партнерства вчителів початкових класів у вирішенні конфліктів між дітьми та їх батьками.

Висновки. Нова українська школа орієнтована на виховання вільної, творчої особистості, готової до взаємодії, здатної до свободи вибору та відповідальності за свої вчинки. Вирішення цієї задачі неможливе без тісної співпраці школи та сім'ї. Разом із тим втрата сімейних цінностей та виховних традицій, постійна зайнятість батьків, їхня недостатня готовність до виконання батьківських функцій призводять до формалізації стосунків, зменшення тривалості та звуження змісту спілкування дітей та батьків, що зумовлює виникнення конфліктних ситуацій та ускладнює досягнення взаєморозуміння й перешкоджає ефективній взаємодії між ними. Компетентність педагогічного партнерства учителя початкових класів у вирішенні конфліктів дітей з батьками передбачає здатність налагоджувати ефективну комунікацію між дитиною та її батьками, виявляти джерела конфліктів у взаєминах і сприяти їх подоланню через діалог, емпатію та спільний пошук рішень. Маючи необхідний рівень компетентності педагогічного партнерства вчитель стає посередником і модератором партнерської взаємодії, здатним не

лише знижувати рівень конфліктності, а й формувати культуру довіри, взаємоповаги та співпраці між усіма учасниками освітнього процесу.

У результаті діагностики виявлено недостатній рівень сформованості досліджуваної компетент-

ності. Тому перспективи нашої подальшої роботи ми вбачаємо в розробленні програми підвищення кваліфікації вчителів початкових класів спрямованої на формування компетентності педагогічного партнерства у ситуації конфлікту дітей з батьками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ворожбіт-Горбатюк В. Компетентність педагогічного партнерства як базис якості вищої педагогічної освіти. *Молодь і ринок*. № 10 (196), 2021, С. 63-68.
2. Коновальчук І. І. Теорія і технологія реалізації інновацій у загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 464 с.
3. Коновальчук І. І. Технологія організації інноваційної діяльності закладів дошкільної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Вип. 4 (95). 2018. С. 85-91.
4. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova%20ukrainska%20shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 26.04.2025).
5. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
6. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87. URL: https://osvita.ua/legislation/ser_osv/59891 (дата звернення: 25.04.2025).
7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 22.04.2025).
8. Професійна освіта : словник : навчальний посібник / уклад. : С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало, О. С. Дубинчук, Л. Б. Лук'янова та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало. Київ : Вища шк., 2000. 380 с.
9. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-onovlenij-profstandart-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 25.04.2025).
10. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24.12.2020 № 2736. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 24.04.2025).
11. Ціпан Т. С. Професійна компетентність сучасного вчителя. *Інноватика у вихованні*. 2016. Вип. 3. С. 174-181.

REFERENCES

1. Vorozhbit-Horbatyuk V. (2021) Kompetentnist pedahohichnoho partnerstva yak bazys yakosti vyshchoi pedahohichnoi osvity [Competence of pedagogical partnership as the basis of the quality of higher pedagogical education], *Molod i rynek*. № 10 (196), S. 63-68 [in Ukrainian].
2. Konovalchuk I. I. Teoriia i tekhnolohiia realizatsii innovatsii u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh : monohrafiia [Theory and technology of innovation implementation in secondary and higher education institutions: monograph], *Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka*, 2014. 464 s. [in Ukrainian].
3. Konovalchuk I. I. Tekhnolohiia orhanizatsii innovatsiinoi diialnosti zakladiv doshkilnoi osvity [Technology of organizing innovative activities of preschool educational institutions], *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Vyp. 4 (95). 2018. S. 85-91 [in Ukrainian].
4. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Concept of the New Ukrainian School. Ministry of Education and Science of Ukraine] 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova%20ukrainska%20shkola-compressed.pdf> (data zvernennia: 26.04.2025) [in Ukrainian].
5. Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia [New Ukrainian School: A Teacher's Guide] / Pid zah. red. Bibik N. M. K.: TOV «Vydavnychiy dim «Pleiady», 2017. 206 s. [in Ukrainian].
6. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu pochatkovoї osvity : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [For the approval of the State Standard of Primary Education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 21.02.2018 № 87. URL: https://osvita.ua/legislation/ser_osv/59891 (data zvernennia: 25.04.2025) [in Ukrainian].
7. Pro osvitu : Zakon Ukrainy [For education: Law of Ukraine] vid 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia: 22.04.2025) [in Ukrainian].
8. Profesiina osvita : slovnyk (2000) [Professional education: dictionary]: navchalnyi posibnyk / uklad. : S. U. Honcharenko, I. A. Ziazun, N. H. Nychkalo, O. S. Dubynchuk, L. B. Lukianova ta in. ; za red. N. H. Nychkalo. Kyiv : Vyshcha shk., 380 s. [in Ukrainian].
9. Profesiinyi standart «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity» : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [Professional standard «Vchitel zakladu zahalnoi serednoi osvity»: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine] vid 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-onovlenij-profstandart-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (data zvernennia: 25.04.2025) [in Ukrainian].
10. Profesiinyi standart «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity» [Professional standard «Teacher of primary classes of a general secondary education institution»], 24.12.2020 № 2736. [онлайн] Режим <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (data zvernennia: 24.04.2025) [in Ukrainian].
11. Tsipan T. S. (2016) Profesiina kompetentnist suchasnoho vchytelia [Professional competence of the modern teacher. Innovation in education]. *Innovatyka u vykhovanni*. Vyp. 3. S. 174-181 [in Ukrainian].